

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
Факультет фінансів

Кафедра фінансів імені Віктора Федосова

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«Фінанси»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	07 «Управління та адміністрування»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Форма навчання: Очна (денна)
очна (денна), заочна, дистанційна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Управління пенсійними активами в Україні»

(назва теми)

здобувача Жилюк Катерини Русланівни
(ПІБ, підпис)

Науковий керівник: д.е.н., проф., Буряченко А.Є.
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., проф., Буряченко А.Є.
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПЕНСІЙНИМИ АКТИВАМИ	6
1.1. Сутність поняття пенсійного забезпечення та його управління.....	6
1.2. Особливості нормативно-правового регулювання пенсійних активів ...	11
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ПЕНСІЙНИМИ АКТИВАМИ В УКРАЇНІ	18
2.1. Загальна характеристика функціонування недержавних пенсійних фондів в Україні	18
2.2. Оцінка стану управління пенсійними активами в Україні	21
2.3. Аналіз управління пенсійними активами недержавних пенсійних фондів	27
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕНСІЙНИМИ АКТИВАМИ В УКРАЇНІ	33
3.1. Шляхи імплементації зарубіжного досвіду управління пенсійним активами	33
3.2. Роль цифрових технологій в управлінні пенсійними активами.....	41
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51

ВСТУП

Актуальність теми роботи. Управління пенсійними активами в Україні є критично важливою сферою, що заслуговує на особливу увагу як з боку державних регуляторів, так і з боку приватного сектору. В умовах глобальних економічних викликів, політичної нестабільності, а також демографічних змін, що впливають на збільшення частки літнього населення, управління пенсійними активами стає все більш складною та водночас важливою задачею. На тлі зменшення робочої сили та зростаючих витрат на соціальне забезпечення, ефективне управління пенсійними активами може забезпечити не тільки фінансову безпеку для майбутніх пенсіонерів, а й сприяти стабільності економіки країни в цілому. У цьому контексті, розробка та впровадження інноваційних підходів до управління пенсійними активами, що включають диверсифікацію інвестиційних портфелів, використання передових фінансових інструментів та технологій, стає необхідністю. Особливу увагу потрібно приділити підвищенню фінансової грамотності населення, щоб забезпечити його активну участь у пенсійному плануванні та управлінні пенсійними внесками. Проблеми, з якими стикається українська пенсійна система, включають недостатній рівень пенсійних накопичень, обмежені можливості для інвестування та високий рівень інфляції, що підриває вартість пенсійних заощаджень. Також варто зазначити недостатньо розвинену інфраструктуру пенсійного ринку та відсутність широкого вибору пенсійних продуктів, що відповідають різним потребам та ризиковим профілям інвесторів. Підвищення прозорості та довіри до пенсійної системи, розробка стимулів для залучення приватних інвестицій в пенсійні активи, а також адаптація законодавства до міжнародних стандартів можуть сприяти підвищенню ефективності управління пенсійними активами. Управління пенсійними активами в Україні, таким чином, стоїть на порозі великих змін, що вимагають злагоджених зусиль від держави, приватного сектору, та самого населення.

Інформаційна база дослідження. Під час написання кваліфікаційної бакалаврської роботи були використані навчальні посібники, аналітичні звіти щодо пенсійних активів, наукові публікації та монографії. Проблематику управління пенсійними активами в Україні досліджували такі вчені як: С.Едвардс, Дж.Єрмо, Н.Ковальова, А.Колот, Д.Корсетті, М.Лазебна, Д.Леонов, Л.Лебедєва, Е.Лібанова, А.Маннел, В.Михальчук, Ф.Мишкін, А.Новіков, Г.Назарова, С.Трухачева, О.Тарасенко, А.Федоренко, В.Фещенко, Н.Федоров, О.Хмиз, Р.Хольцман, Х.Шмідт, Є.Якушева та інші. Ними було розглянути основні аспекти розподілу пенсійних активів, проте актуальність теми залишається надзвичайно актуальною, що потребує подальшого дослідження.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є вивчення управління пенсійними активами в Україні.

Для досягнення поставленої мети, потрібно вирішити наступний *перелік завдань*:

- Визначити сутність поняття пенсійного забезпечення та його управління;
- Охарактеризувати особливості нормативно-правового регулювання пенсійних активів;
- Надати загальну характеристику функціонування недержавних пенсійних фондів в Україні;
- Провести оцінку стану управління пенсійними активами в Україні;
- Здійснити аналіз управління пенсійними активами недержавними пенсійними фондами;
- Запропонувати шляхи імплементації зарубіжного досвіду управління пенсійним активами;
- Окреслити роль цифрових технологій в управлінні пенсійними активами.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної бакалаврської роботи є пенсійні активи.

Предметом дослідження кваліфікаційної бакалаврської роботи є процеси формування та інвестування пенсійних активів.

Під час написання кваліфікаційної бакалаврської роботи були використані *методи наукових досліджень*:

- На основі використання пошукового та методу синтезу окреслено теоретичні підходи до поняття пенсійних активів;
- Використання аналітичного методу та порівняння здійснено для окреслення практики управління пенсійних активів;
- Впровадження методу дедукції здійснено для надання характеристики управління пенсійних активів.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів кваліфікаційної бакалаврської роботи полягає в окресленні основних засад управління пенсійними активами в Україні та забезпечення ефективної системи їх розподілу.

Структура кваліфікаційної бакалаврської роботи передбачає зміст, вступ, три розділи, в яких поступово розкривається тема роботи.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПЕНСІЙНИМИ АКТИВАМИ

1.1. Сутність поняття пенсійного забезпечення та його управління

Пенсійне забезпечення представляє собою комплексну систему фінансових механізмів, спрямованих на забезпечення громадян матеріальним забезпеченням у період після завершення їхньої трудової діяльності. Ця система базується на принципах солідарності між поколіннями, де працююче населення через податкові відрахування сприяє утриманню пенсіонерів. Додатково, вона включає механізми накопичення та інвестування коштів, що дозволяють збільшувати пенсійні активи для майбутнього використання. Суттєвою характеристикою пенсійного забезпечення є його гнучкість та адаптивність до змінюваних економічних та демографічних умов, що забезпечує стабільність та надійність виплат для пенсіонерів [4].

Пенсійні активи – це кошти або інші вартісні ресурси, які накопичуються та інвестуються з метою забезпечення фінансової підтримки особи після виходу на пенсію. Ключовий елемент пенсійної системи будь-якої країни, що визначає її спроможність забезпечити гідний рівень життя для пенсіонерів. Пенсійні активи можуть формуватися через різноманітні канали, включаючи державні пенсійні програми, приватні пенсійні накопичувальні плани, корпоративні пенсійні схеми, а також через індивідуальне накопичення та інвестування. Вони можуть бути інвестовані в широкий спектр фінансових інструментів, таких як акції, облігації, нерухомість або інші активи, з метою зростання вартості та забезпечення захисту від інфляції. Управління пенсійними активами вимагає високого рівня професіоналізму та стратегічного планування, щоб збалансувати потенціал зростання з ризиками, пов'язаними з різними видами інвестицій [12].

Види пенсійних активів варіюються в залежності від структури пенсійної системи, правового регулювання, культурних та економічних особливостей країни. Загалом їх можна класифікувати на державні (або солідарні), професійні (або корпоративні) та приватні (або індивідуальні) пенсійні активи. Державні пенсійні активи формуються за рахунок податків і спрямовуються на виплату пенсій у межах солідарної системи. Професійні пенсійні активи накопичуються через внески роботодавців і працівників у рамках корпоративних пенсійних програм. Приватні або індивідуальні пенсійні активи формуються через особисті внески громадян у пенсійні накопичувальні рахунки або інвестиційні портфелі. Кожен з цих видів має свої переваги та недоліки, специфіку управління та ризики, що важливо враховувати при плануванні пенсійних накопичень [5].

Управління пенсійним забезпеченням здійснюється на кількох рівнях, включаючи державну регуляцію, професійне управління пенсійними фондами, а також індивідуальне планування та ведення пенсійних накопичень. В умовах зростаючих фінансових ринків та інновацій, важливим аспектом стає застосування передових інвестиційних стратегій та інструментів для максимізації прибутковості пенсійних активів при одночасному контролі ризиків. Прозорість управління, висока кваліфікація менеджерів, а також ефективне використання технологій і аналітичних систем є ключовими факторами успіху у цій сфері. Забезпечення сталості та довгострокової перспективи пенсійного забезпечення вимагає від усіх учасників системи активної участі та взаємодії. Держава відіграє роль гаранта соціальної захищеності громадян, встановлюючи законодавчу базу, норми та стандарти, які регулюють пенсійну сферу. Приватні пенсійні фонди та інвестиційні компанії пропонують широкий спектр пенсійних продуктів, що дозволяє громадянам вибирати оптимальні варіанти для накопичення та інвестування своїх коштів. Водночас, на індивідуальному рівні, важливим є грамотне планування власних пенсійних накопичень, з урахуванням особистих фінансових можливостей та цілей на майбутнє [8]. Порівняльна характеристика моделей соціального забезпечення О. Бісмарка та У. Бевіріджа наведена в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Порівняльна характеристика моделей соціального забезпечення О. Бісмарка та У. Беверіджа

Характеристика	Модель О. Бісмарка	Модель У. Беверіджа
Засновник	Отто фон Бісмарк, канцлер Німеччини	Уільям Беверідж, британський політик
Час створення	19-й століття, в 1880-х роках	20-й століття, після Другої світової війни
Ціль	Стабілізація суспільства через соціальне забезпечення	Забезпечення мінімальних життєвих умов для всіх
Система фінансування	Частково державне, частково робітниче забезпечення	Переважно державне фінансування
Охоплення	Переважно робітничий клас	Усі верстви суспільства
Види соціального захисту	Пенсії, медичне страхування, травматичне страхування	Пенсії, безробіття, медичне обслуговування
Політичний контекст	Бісмарк збалансовував вплив робітничого руху	Урядовий відповідь на соціальні вимоги після війни

Джерело: складено на основі [6, 7]

За рік до повномасштабного вторгнення на 1 пенсіонера припадало 1,5 працюючих. Після повномасштабного вторгнення нашу країну покинули близько 8 мільйонів людей – переважно жінки працездатного віку та діти, які в майбутньому залишаться працювати в економіці чужої країни. Від того, скільки людей повернеться додому, залежатиме подальша доля пенсій, а як показують соціологічні дослідження, не менше половини громадян висловлюють бажання залишитися за кордоном. У той же час люди з інвалідністю з України майже не виїжджали. Ситуація погіршується тим, що після закінчення бойових дій багато людей не зможуть працювати через поранення та каліцтва, а отже, їм не буде чим платити до Пенсійного фонду.

Розвиток та модернізація пенсійного забезпечення і його управління стають відповіддю на виклики сучасності, включаючи зміни в структурі ринку праці, глобалізаційні процеси та технологічний прогрес [14]. Адаптація пенсійної системи до сучасних умов, впровадження інноваційних підходів у фінансуванні та управлінні, а також залучення ширших верств населення до активної участі у пенсійному плануванні відкривають нові перспективи для забезпечення стабільності та надійності пенсійних систем у майбутньому.

Методи управління пенсійним забезпеченням в Україні мають свої унікальні особливості, враховуючи соціально-економічний контекст та історичний розвиток країни. Українська пенсійна система базується на трьох основних стовпах: державному пенсійному забезпеченні, недержавному пенсійному забезпеченні та добровільному накопичувальному пенсійному страхуванні. Державне пенсійне забезпечення виступає як фундаментальний елемент, що гарантує мінімальний рівень життя для пенсіонерів, фінансується за рахунок податкових відрахувань з заробітної плати працюючих громадян. Недержавне пенсійне забезпечення, здебільшого, базується на корпоративних пенсійних програмах, які організації розробляють для своїх працівників, а добровільне накопичувальне пенсійне страхування забезпечує можливості для громадян самостійно формувати свої пенсійні накопичення через внески у приватні пенсійні фонди [15].

Ефективність управління пенсійним забезпеченням в Україні значною мірою залежить від законодавчої бази, регулювання ринку, інвестиційної стратегії пенсійних фондів та їх відповідальності перед вкладниками. У зв'язку з глобальними фінансовими коливаннями та зміною демографічної ситуації, особливо важливим стає впровадження гнучких механізмів управління, які дозволяють адаптувати пенсійні програми до змінюваних умов. Включає диверсифікацію інвестиційних портфелів, використання сучасних фінансових інструментів, а також розробку спеціальних програм для зменшення інвестиційних ризиків. Важливим аспектом є також забезпечення прозорості та відкритості у функціонуванні пенсійних фондів, що включає регулярну публікацію звітності, інформування вкладників про стан їхніх накопичень та ризики, пов'язані з інвестуванням.

Теоретичні підходи до управління пенсійними активами значно розрізняються в залежності від цілей пенсійної системи, інвестиційного горизонту та рівня прийняття ризику. Серед ключових теоретичних концепцій виділяють теорію портфельних інвестицій, принципи диверсифікації активів, теорію життєвого циклу інвестування, а також моделі базовані на прогнозуванні ринкових умов [14]. Теорія портфельних інвестицій акцентує на важливості створення

збалансованого інвестиційного портфеля, який включає активи з різним рівнем ризику та потенціалом доходу. Принципи диверсифікації активів рекомендують інвестувати в широкий спектр фінансових інструментів та географічних регіонів, щоб знизити загальний ризик портфеля. Теорія життєвого циклу інвестування виходить з припущення, що інвестиційна стратегія індивіда повинна змінюватись відповідно до його віку, зі збільшенням частки безпечних інвестицій (наприклад, облігацій) ближче до виходу на пенсію. Підходи до трактування поняття «пенсійний актив» зображено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Підходи до трактування поняття «пенсійний актив»

Джерело	Визначення «пенсійний актив»
Фінансова теорія	Сукупність фінансових ресурсів, що накопичуються та інвестуються з метою забезпечення особи або групи осіб коштами після завершення їх професійної кар'єри. Включає в себе внески до пенсійних фондів, інвестиції в акції, облігації, нерухомість та інші активи.
Законодавство	Відповідно до нормативних актів, пенсійний актив – це кошти або інші майнові цінності, які є частиною пенсійного фонду або накопичувального пенсійного рахунку, призначені для забезпечення виплат учасникам пенсійної програми у вигляді пенсійних виплат.
Пенсійне управління	У контексті управління пенсійними активами, це ресурси, якими керують недержавні пенсійні фонди або управляючі компанії, використовуючи стратегії розміщення активів та інвестування з метою забезпечення стабільності та зростання вартості пенсійних активів для майбутніх пенсійних виплат.
Міжнародні стандарти	Згідно з міжнародними фінансовими стандартами, пенсійний актив розглядається як частина активів пенсійного плану, які перевищують зобов'язання плану перед учасниками. Ці активи можуть бути використані для майбутніх пенсійних виплат або для покриття витрат управління пенсійним планом.

Джерело: складено на основі [12]

Розвиток пенсійної системи в Україні вимагає комплексного підходу, що включає як поліпшення законодавчої та нормативної бази, так і стимулювання розвитку приватних пенсійних фондів та інвестицій у пенсійні активи. З одного боку, потрібно зміцнити довіру громадян до пенсійної системи через забезпечення її стабільності та надійності, з іншого – активізувати роль приватного сектору в пенсійному забезпеченні. Передбачає створення сприятливих умов для залучення інвестицій, розробку інноваційних пенсійних продуктів та послуг, а також підвищення фінансової грамотності населення. Сучасні виклики вимагають від української пенсійної системи не лише адаптації до змінних умов, а й активного

використання можливостей, які відкриваються завдяки технологічному прогресу, для забезпечення гідного рівня життя громадян в період пенсії [6].

Отже, загальне поняття пенсійних активів та їх управління відіграє критично важливу роль у забезпеченні економічної безпеки пенсіонерів та стабільності пенсійної системи в цілому. В умовах зростаючої глобалізації, демографічних змін та фінансових криз, управління пенсійними активами вимагає високої адаптивності, інноваційного підходу та глибокого аналізу ринкових тенденцій. Розвиток ефективних стратегій управління, що базуються на детальному розумінні різноманітних теоретичних підходів та практичному досвіді, є ключовим для забезпечення довгострокової стійкості та надійності пенсійних активів.

1.2. Особливості нормативно-правового регулювання пенсійних активів

Нормативно-правове регулювання пенсійних активів є вирішальним фактором у формуванні ефективної та стійкої пенсійної системи країни. Воно передбачає комплекс законодавчих актів, нормативних документів та регуляторних вимог, які встановлюють правила формування, управління та використання пенсійних активів. Основна мета такого регулювання полягає в захисті прав учасників пенсійних програм, забезпеченні прозорості та ефективності управління пенсійними фондами, а також підтримці стабільності фінансової системи. Законодавство в цій сфері визначає різні види пенсійних програм, правила їх заснування та функціонування, вимоги до управління активами, а також порядок надання пенсійних виплат [12].

Особливість нормативно-правового регулювання пенсійних активів у багатьох країнах полягає у визначенні стандартів пруденційного регулювання та нагляду за діяльністю пенсійних фондів. Такі стандарти включають вимоги до капіталізації, ліквідності, диверсифікації інвестиційного портфеля, а також до якості активів, які можуть бути включені до портфеля пенсійного фонду. Важливим

аспектом є встановлення механізмів внутрішнього та зовнішнього контролю за діяльністю пенсійних фондів, з метою запобігання зловживанням, шахрайству та іншим неправомірним діям, які можуть завдати шкоди інтересам учасників пенсійних програм. В цьому контексті, регуляторні органи, як правило, мають широкі повноваження щодо надання ліцензій, проведення інспекцій та накладення санкцій на недержавні пенсійні фонди та їх управителів. Основні нормативно-правові акти у сфері пенсійного забезпечення в Україні наведено в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Основні нормативно-правові акти у сфері пенсійного забезпечення в Україні

Нормативний акт	Номер і дата прийняття	Основні положення
Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"	№ 1058-IV від 09.07.2003	Встановлює принципи формування, управління та виплати пенсій у межах державної пенсійної системи. Регулює відносини у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, визначає джерела фінансування пенсій, порядок обчислення та виплати пенсій.
Закон України "Про недержавне пенсійне забезпечення"	№ 1057-IV від 09.07.2003	Визначає правові основи створення та діяльності недержавних пенсійних фондів. Регулює відносини між учасниками недержавного пенсійного забезпечення, порядок формування, управління та використання пенсійних активів.
Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання фінансових послуг"	№ 2664-III від 12.07.2001	Встановлює правові засади надання фінансових послуг, регулює діяльність суб'єктів фінансового ринку, в тому числі у сфері недержавного пенсійного забезпечення.
Наказ Міністерства соціальної політики України "Про затвердження Правил недержавного пенсійного забезпечення"	№ 22 від 18.01.2013	Уточнює процедури та правила, що стосуються діяльності недержавних пенсійних фондів, включаючи вимоги до формування, управління та розподілу пенсійних внесків.
Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій"	№ 2148-VIII від 03.10.2017	Вносить зміни до різних законів, зокрема "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", спрямовані на підвищення пенсій, перегляд віку виходу на пенсію для деяких категорій працівників, а також модернізацію пенсійної системи.
Закон України "Про забезпечення фінансової стабільності пенсійного фонду України"	2018-2020	Включає положення, спрямовані на зміцнення фінансової стійкості Пенсійного фонду через реформи, зокрема оптимізацію витрат фонду, покращення механізмів збору внесків та інвестиційну політику.

Джерело: складено на основі [10-17]

Україна стоїть перед необхідністю побудови ефективної системи соціального захисту, яка здатна адаптуватися до швидко змінюючихся економічних умов та

забезпечувати громадянам достойне життя, зберігаючи при цьому баланс між ринковими реаліями та державними соціальними стандартами. Нинішня ситуація в країні вимагає ретельного аналізу та реформування пенсійної системи, зокрема урахування потреб населення, збільшення соціальних виплат, а також забезпечення стабільності фінансових ресурсів для пенсійних фондів. Відповідальність за вирішення цих питань лежить як на уряді, так і на громадянах, які безпосередньо відчують нестачу у пенсійних виплатах та інших соціальних допомогах.

Для аналізу нормативно-правового регулювання пенсійних активів в Україні важливо врахувати ключові законодавчі акти, які формують основу цієї сфери. Основним документом, що регулює систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування в Україні, є Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», який встановлює правові, економічні та організаційні принципи її функціонування. Цей закон закладає основи формування пенсійних прав громадян, порядок фінансування пенсій та механізми їх індексації. Він встановлює принцип солідарності поколінь, відповідно до якого поточні внески працюючого населення спрямовуються на виплати поточних пенсій, а також закріплює обов'язковість пенсійного страхування для всіх категорій працюючих [15].

Ще однією важливою особливістю є встановлення правил щодо інвестиційної політики пенсійних фондів. Законодавство зазвичай містить визначення допустимих класів активів для інвестицій, обмеження на розмір інвестицій у певні активи або сектори, а також вимоги до оцінки ризиків і доходності інвестиційних проєктів. Метою таких правил є забезпечення балансу між потенційною доходністю інвестицій та ризиками, пов'язаними зі збереженням пенсійних активів. Вони також сприяють реалізації довгострокової інвестиційної стратегії, орієнтованої на забезпечення стабільності та приросту пенсійних активів в інтересах майбутніх пенсіонерів. На законодавчому рівні також закріплюються права та обов'язки учасників пенсійних програм, включаючи працівників, роботодавців, управителів пенсійних фондів та державу [11].

Нормативні акти визначають процедури вступу до пенсійної програми, внесення пенсійних вкладів, виплати пенсійних коштів, а також правила портативності пенсійних прав у випадку зміни місця роботи або міграції. Важливе місце займає регулювання питань прозорості та доступу до інформації для учасників пенсійних програм, що включає право на отримання повної інформації про стан своїх пенсійних накопичень, інвестиційну стратегію та управлінські витрати. Ці норми спрямовані на зміцнення довіри до пенсійної системи та забезпечення високого рівня захисту прав учасників [5].

Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» встановлює правові основи для створення та функціонування недержавних пенсійних фондів, які відіграють важливу роль у накопичувальній пенсійній системі. Цей закон регулює порядок утворення та використання пенсійних активів, права та обов'язки учасників недержавного пенсійного забезпечення, а також встановлює вимоги до управління пенсійними фондами. Важливою характеристикою цього закону є введення гарантій збереження пенсійних внесків та інвестиційної доходності, що спрямовані на захист прав учасників недержавних пенсійних фондів [12].

Створення пенсійної системи, яка відповідає вимогам ринкової економіки, є однією з ключових задач, що вирішуються у соціальній сфері держави. Надзвичайно важливою проблемою є недосконалість пенсійної системи України, оскільки не створена належна трирівнева система пенсійного забезпечення. Демографічні прогнози залишаються невтішними: кількість працюючих продовжує скорочуватися, а кількість пенсіонерів з кожним роком збільшується.

В Україні діє єдина пенсійна система. Основним її проявом є те, що виплата пенсій майже всім категоріям пенсіонерів здійснюється з фондів Пенсійного фонду України та частково за рахунок дотацій з Державного бюджету, які виділяються на пенсійні виплати. Єдина система забезпечує централізоване правове регулювання, яке гарантує рівні умови та стандарти на всій території України, а також рівні можливості для реалізації громадянами одного з найважливіших соціальних прав.

Характерні ознаки систем пенсійного забезпечення в Україні наведено в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Характерні ознаки систем пенсійного забезпечення в Україні

Ознака	Державна пенсійна система	Недержавна пенсійна система
Фінансування	Державний бюджет, Пенсійний фонд	Добровільні внески роботодавців та громадян
Адміністрування	Пенсійний фонд України	Недержавні пенсійні фонди, страхові компанії, банки
Регулювання	Централізоване державне	Регулюється відповідними законами та наглядовими органами
Учасники	Всі громадяни, що працюють	Добровільна участь фізичних та юридичних осіб
Види пенсій	Трудові, соціальні, військові	Накопичувальні пенсії
Стабільність виплат	Залежить від стану економіки та бюджету	Залежить від ефективності інвестицій та управління фондами
Розмір пенсій	Встановлюється державою	Залежить від розміру внесків та доходності фонду
Контроль за дотриманням законодавства	Державні органи	Наглядові органи, аудитори
Мета	Забезпечення мінімальних соціальних гарантій	Накопичення додаткових пенсійних заощаджень
Гарантії	Державні гарантії	Гарантії на рівні фонду або страхової компанії

Джерело: складено на основі [12, 13]

В Україні історично склалася однорівнева пенсійна система, заснована на солідарності поколінь, яка певним чином узгоджується з командно-адміністративною системою. За ринкових умов він не забезпечує громадянам відповідну пенсію, щоб компенсувати втрачений заробіток у зв'язку зі старістю та запобігти бідності людей похилого віку. Як наслідок, нинішньою пенсійною системою незадоволені як платники пенсій, так і переважна більшість пенсіонерів. Зволікання з усуненням цих протиріч може призвести до гострої і тривалої соціальної напруги [12].

Механізми державного регулювання фінансового забезпечення пенсійної системи стають ефективними, коли враховують комплексні особливості самовідтворення, саморозвитку та саморегулювання пенсійної системи. Для підвищення їхньої ефективності необхідно розвивати процеси саморегуляції, що забезпечить гармонійне поєднання централізованого управління та самостійності окремих підсистем.

Роботодавці сплачуватимуть у 2023 році 1%, у 2024 році – 1,5%, у 2025 році – 2% від суми заробітної плати працівника. За бажанням останнього розмір його

винагороди може бути збільшено. Держава дофінансує такі виплати на принципах паритетності в межах 3% від помірної зарплати. Відповідно до законопроекту, накопичені кошти системи є власністю її учасників в сумі, що зберігається на їхніх індивідуальних пенсійних накопичувальних рахунках. У випадку смерті учасника, право власності на ці пенсійні накопичення переходить до спадкоємців [14].

Питання пенсійної реформи в Україні наразі є актуальним, оскільки в умовах важкої економічної кризи, спричиненої повномасштабною війною, негативної демографічної ситуації, яка суттєво погіршилася внаслідок відтоку працездатного населення за кордон, необхідно вирішити проблеми нестачі коштів і мізерності пенсійних виплат, за які люди похилого віку не можуть існувати.

Загальна правова рамка, що включає Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання фінансових послуг», також має значення для сектору управління пенсійними активами. Цей акт встановлює загальні засади надання фінансових послуг, права та обов'язки суб'єктів фінансового ринку, а також забезпечує правові основи для діяльності регуляторних органів. Він сприяє створенню конкурентного та прозорого ринкового середовища, важливого для розвитку пенсійних фондів та інвестиційної діяльності в цілому. Аналізуючи нормативно-правове регулювання пенсійних активів в Україні, можна зробити висновок, що воно спрямоване на створення умов для ефективного формування, управління та використання пенсійних накопичень, забезпечуючи при цьому високий рівень захисту прав учасників пенсійних програм. Втім, динамічний розвиток фінансових ринків та змінювані економічні умови вимагають постійного адаптування та оновлення законодавчої бази, щоб забезпечити стійкість та ефективність пенсійної системи в довгостроковій перспективі [10].

Управління активами недержавних пенсійних фондів здійснюватиметься уповноваженими компаніями з управління активами. З 2026 року учасники системи зможуть самостійно обирати фонд, у якому формуватимуться свої пенсійні накопичення. Останні рятуються від знецінення шляхом інвестування в більш консервативні фінансові інструменти.

Отже, особливості нормативно-правового регулювання пенсійних активів в Україні характеризуються комплексним підходом до формування, управління та використання пенсійних накопичень, який забезпечує захист прав учасників пенсійних програм, стабільність фінансової системи та ефективність інвестиційної діяльності. Ключові законодавчі акти, які визначають правові рамки для державного та недержавного пенсійного забезпечення, сприяють створенню прозорої та конкурентоспроможної системи управління пенсійними активами. Регуляторні механізми та вимоги до пруденційного регулювання забезпечують високий рівень захисту вкладів та сприяють розвитку довгострокових інвестиційних стратегій, орієнтованих на збереження та приріст пенсійних активів. Втім, динаміка змін у фінансовому секторі та економіці країни загалом вимагає постійного перегляду та адаптації нормативно-правової бази, аби забезпечити її відповідність до сучасних викликів та тенденцій.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ПЕНСІЙНИМИ АКТИВАМИ В УКРАЇНІ

2.1. Загальна характеристика функціонування недержавних пенсійних фондів в Україні

Недержавні пенсійні фонди (НПФ) в Україні функціонують як ключові елементи системи недержавного пенсійного забезпечення, забезпечуючи громадян додатковими пенсійними виплатами поряд із державним пенсійним страхуванням. Їх діяльність регулюється Законом України "Про недержавне пенсійне забезпечення", який визначає правові основи створення, функціонування та нагляду за НПФ. Основна мета НПФ полягає в акумулюванні пенсійних внесків учасників фонду та їх ефективному інвестуванні з метою забезпечення стабільного та надійного доходу на момент виходу на пенсію.

Кожен внесок, зроблений учасником, фіксується на його індивідуальному пенсійному рахунку, і всі накопичення є власністю учасника, що гарантується законодавством. Інвестиційна політика НПФ спрямована на диверсифікацію активів з метою мінімізації ризиків та максимізації прибутків. Зокрема, інвестування здійснюється в різні фінансові інструменти, включаючи державні та корпоративні облігації, акції, депозити в банках, що дозволяє забезпечити стабільний дохід у довгостроковій перспективі.

Ефективність функціонування НПФ значною мірою залежить від макроекономічної стабільності, розвитку фінансового ринку та довіри населення до пенсійної системи. Політичні та економічні ризики можуть впливати на доходність інвестиційних портфелів, що вимагає від компаній з управління активами високого рівня професіоналізму та адаптивності. Важливим аспектом є також фінансова грамотність населення, оскільки усвідомлений вибір пенсійного фонду та розуміння принципів його роботи сприяють більш ефективному

пенсійному плануванню. Для підвищення рівня фінансової грамотності держава та приватні компанії проводять різноманітні освітні програми та консультації. Загальна характеристика функціонування недержавних пенсійних фондів в Україні наведена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Загальна характеристика функціонування недержавних пенсійних фондів в Україні

Категорія	Характеристика
Правова основа	Діяльність НПФ регулюється Законом України "Про недержавне пенсійне забезпечення".
Мета	Акумулявання пенсійних внесків учасників та їх ефективне інвестування для забезпечення додаткових пенсійних виплат.
Принципи	Добровільність участі, індивідуальність накопичень, довгостроковість інвестування.
Учасники	Громадяни, які самостійно обирають НПФ та роблять пенсійні внески на індивідуальні рахунки.
Інвестиційна політика	Диверсифікація активів для мінімізації ризиків та максимізації прибутків, інвестиції в державні та корпоративні облігації, акції, депозити в банках.
Роль компаній з управління активами	Інвестування пенсійних коштів, розробка та реалізація інвестиційних стратегій.
Виклики	Макроекономічна нестабільність, політичні та економічні ризики, зниження доходів населення, зниження довіри до фінансових інститутів.
Технологічні інновації	Використання цифрових платформ для зручного доступу до інформації, впровадження онлайн форм роботи.
Тенденції	Збільшення активів під управлінням, розширення асортименту пенсійних продуктів, підвищення уваги до ESG критеріїв в інвестиційній політиці.

Джерело: складено автором

Поточні тенденції розвитку НПФ в Україні включають збільшення активів під управлінням, розширення асортименту пенсійних продуктів та послуг, а також впровадження новітніх технологій у процеси адміністрування та управління активами. Використання цифрових платформ дозволяє забезпечити зручний доступ до інформації про стан пенсійних рахунків, спрощує процеси внесення та обробки пенсійних внесків. Крім того, підвищується увага до екологічних, соціальних та управлінських (ESG) критеріїв в інвестиційній політиці, що відповідає глобальним трендам стійкого розвитку. Сучасні НПФ прагнуть не лише забезпечити фінансову стабільність учасників, але й сприяти сталому розвитку економіки та суспільства.

Повномасштабна війна, що триває в Україні, суттєво впливає на всі аспекти економіки, включаючи функціонування недержавних пенсійних фондів (НПФ). Однією з основних проблем є зниження макроекономічної стабільності, що безпосередньо впливає на фінансові ринки та доходність інвестицій. Інфляція, зниження обсягів виробництва та зростання безробіття зменшують рівень доходів населення, що, в свою чергу, знижує обсяги внесків до НПФ. В результаті, фонди стикаються з викликами у підтриманні стабільного рівня активів під управлінням та забезпеченні обіцяних виплат учасникам. Зниження довіри до фінансових інститутів є ще однією критичною проблемою в умовах війни. Економічна нестабільність і невизначеність щодо майбутнього викликають у громадян побоювання щодо надійності своїх пенсійних накопичень. Це призводить до масового відтоку коштів з НПФ, що ще більше ускладнює їхню фінансову ситуацію. У таких умовах фонди змушені шукати шляхи для відновлення довіри серед учасників, що включає підвищення прозорості їх діяльності та покращення комунікаційної стратегії.

Війна впливає на інвестиційні стратегії НПФ, змушуючи компанії з управління активами переглядати свої портфелі. Збільшення ризиків на фінансових ринках і зниження доступності інвестиційних інструментів призводять до необхідності пошуку більш безпечних, але менш доходних активів. Це знижує загальну доходність інвестиційного портфеля фондів, що негативно відображається на розмірах пенсійних виплат. Фонди змушені активно адаптувати свої стратегії, зокрема, звертаючи більше уваги на міжнародні інвестиції та диверсифікацію активів. Операційні виклики є важливим аспектом впливу війни на НПФ. Військові дії та пов'язані з ними ризики для фізичної інфраструктури можуть ускладнювати ведення операційної діяльності, включаючи обробку внесків, адміністрування рахунків та виконання фінансових операцій. В таких умовах фонди змушені інвестувати в посилення своєї кібербезпеки та адаптуватися до нових умов ведення бізнесу, що включає перехід на дистанційні та онлайн форми роботи.

2.2. Оцінка стану управління пенсійними активами в Україні

Оцінюючи стан управління пенсійними активами в Україні, необхідно враховувати складність і багатогранність пенсійної системи країни, яка продовжує проходити через серію реформ. Головним викликом залишається нестабільність економічного середовища та низький рівень довіри до державних інституцій, що негативно впливає на ефективність управління пенсійними активами. Недержавні пенсійні фонди, що є важливою частиною системи, стикаються з обмеженими можливостями для диверсифікації інвестицій та високими регулятивними бар'єрами. Відсутність розвиненого фінансового ринку в Україні обмежує можливості для ефективного інвестування пенсійних накопичень, внаслідок чого фонди часто вимушені інвестувати в державні цінні папери або депозити з низькими відсотковими ставками, що не завжди забезпечує належний рівень доходності. Функціонування пенсійних фондів в Україні є складовою частиною системи пенсійного забезпечення, яка в останні десятиліття переживає ряд реформ, спрямованих на покращення фінансової стабільності та забезпечення гідних умов життя для пенсіонерів. В Україні пенсійна система базується на трьох рівнях: перший рівень – це обов'язкове державне пенсійне страхування, другий рівень – це накопичувальна система, яка поки що існує лише в теоретичному аспекті та не була повноцінно впроваджена, і третій рівень – недержавні пенсійні фонди. Останній забезпечує додаткові пенсійні виплати, залучаючи кошти громадян, які бажають збільшити свої майбутні пенсійні виплати через приватні внески. Недержавні пенсійні фонди в Україні почали активно розвиватися з початку 2000-х років до початку війни в 2022 році, надаючи альтернативу традиційній державній пенсійній системі.

Основним викликом для функціонування пенсійних фондів в Україні є низький рівень довіри населення до такого типу фінансових установ, зумовлений загальною нестабільністю економіки та історичними прикладами фінансових криз та обвалів на фінансових ринках. Це призводить до низької участі населення в

системах недержавного пенсійного забезпечення, що в свою чергу ускладнює накопичення значних ресурсів для інвестування у високоякісні довгострокові активи. Відповідно, фонди стикаються з обмеженнями у можливостях генерування високих доходів для своїх учасників. Недержавні пенсійні фонди потребують розробки та впровадження нових інструментів інвестування, а також державної підтримки в плані створення стабільного регулятивного середовища.

Основною метою інвестування пенсійних активів є забезпечення збереження пенсійних заощаджень громадян. Стратегія інвестування недержавних пенсійних фондів відзначається більшою консервативністю порівняно з іншими фінансовими установами. Тому, протягом тривалого часу, головними напрямками інвестування НПФ залишаються державні цінні папери та грошові кошти, розміщені на депозитних рахунках.

Керування пенсійними фондами в Україні також зіткнулося з проблемами регулювання та контролю. Нормативно-правова база, що регулює діяльність пенсійних фондів, часто зазнає змін, що створює додаткові ризики для довгострокового планування їх діяльності. Динаміка структури інвестованих пенсійних активів наведена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. – Динаміка структури інвестованих пенсійних активів

Назва активу	Станом на 31.12.2021		Станом на 31.03.2022		Станом на 30.06.2022	
	Загальна вартість, млн грн	Відсоток від загальної суми активів, %	Загальна вартість, млн грн	Відсоток від загальної суми активів, %	Загальна вартість, млн грн	Відсоток від загальної суми активів, %
Державні цінні папери	1 807,1	46,6	1 850,6	46,9	1 937,9	48,4
Грошові кошти	1 290,1	33,3	1 317,6	33,4	1 375,7	34,3
Облігації підприємств	423,3	10,9	416,3	10,6	331,8	8,3
Об'єкти нерухомості	108,7	2,8	108,9	2,8	108,9	2,7
Дебіторська заборгованість	42,3	1,1	47,1	1,2	57,5	1,4
Акції	64,4	1,7	65,3	1,7	61,7	1,6
Інші інвестиції	13,6	0,4	13,6	0,3	13,6	0,3

Облігації внутрішніх місцевих позик	114,3	2,9	110,4	2,8	108,8	2,7
Банківські метали	10,9	0,3	12,5	0,3	11,9	0,3
Всього:	3 874,7	100,0	3 942,3	100,0	4 007,8	100,0

* Розрахунок здійснено на підставі даних, округлених до десятинних чисел гривневого еквівалента

Джерело: складено на основі даних ПФУ

В Україні відчувається необхідність у більш чіткій та стабільній законодавчій базі, яка б могла забезпечити захист прав вкладників та прозорість роботи пенсійних фондів. Крім того, державі потрібно активізувати інформаційні кампанії, спрямовані на підвищення обізнаності населення про переваги та ризики, пов'язані з участю в недержавних пенсійних фондах. Щодо інвестиційної діяльності пенсійних фондів, то вона вимагає вдосконалення з урахуванням світових практик і тенденцій. Українські недержавні пенсійні фонди мають обмежені можливості для інвестування, що зумовлено високим рівнем ринкових ризиків та обмеженою кількістю інвестиційно-привабливих активів. Важливо, щоб недержавні пенсійні фонди могли диверсифікувати свої портфелі, включаючи інвестиції в зарубіжні активи та альтернативні інвестиції, що може зменшити ризики та збільшити потенціал доходності. Для цього потрібна підтримка держави у формі розробки відповідних законодавчих ініціатив, що дозволять пенсійним фондам ефективніше управляти своїми активами.

Значну увагу потребує також підвищення фінансової грамотності населення, що є критично важливим для залучення більшої кількості громадян до участі в недержавних пенсійних програмах. Інформаційні кампанії та освітні програми, спрямовані на підвищення обізнаності про пенсійне забезпечення та його планування, могли б сприяти зростанню участі населення у недержавних пенсійних фондах та збільшенню обсягів накопичених пенсійних активів.

Наразі держава прагне вдосконалити механізми управління пенсійними активами через реформування існуючої системи та створення сприятливих умов для розвитку недержавних пенсійних фондів. Проте, успіх цих зусиль значною

мірою залежить від здатності уряду забезпечити стабільність і передбачуваність економічного курсу, а також від відновлення довіри громадян до пенсійної системи.

Основною перешкодою є корупція та бюрократія, які ускладнюють процеси ліцензування та контролю діяльності пенсійних фондів, а також обмежують прозорість їхньої роботи. Ефективне управління пенсійними активами можливе лише при комплексному підході до реформування, яке включатиме і поліпшення регуляторної бази, і створення умов для розвитку внутрішніх фінансових ринків. Обмеження інвестування активів недержавних пенсійних фондів наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Обмеження інвестування активів недержавних пенсійних фондів

Актив	Обмеження, %
Державні цінні папери	50
Банківські депозитні рахунки та ощадні сертифікати	50
Облігації місцевих позик	20
Облігації підприємств України	40
Акції емітентів України	40
Іпотечні облігації	40
Об'єкти нерухомості	10
Банківські метали	10

Джерело: складено на основі даних ПФУ

Аналіз динаміки пенсійних виплат в Україні виявляє значущі тренди в системі соціального забезпечення, що мають глибокий вплив на фінансове становище пенсіонерів. Загальне зростання пенсійних виплат на 14,2% за рік підкреслює позитивну тенденцію у пенсійному фінансуванні. Цей ріст частково може бути пояснений зусиллями уряду спрямованими на підвищення пенсій у відповідь на інфляцію та підвищення життєвого рівня пенсіонерів.

Такі заходи, як індексація пенсій, є критично важливими для забезпечення того, щоб пенсійні виплати не втрачали своєї купівельної спроможності в умовах зростаючих цін і зберігали реальну вартість виплат для пенсіонерів.

Важливою є інтеграція сучасних технологій у процеси управління пенсійними активами. Використання інноваційних інструментів може значно підвищити ефективність управління активами, забезпечити вищу прозорість операцій та кращий захист від шахрайства. Цифровізація процесів дозволить пенсійним фондам краще відстежувати та аналізувати інвестиційні портфелі, оптимізувати управління ризиками та покращити обслуговування клієнтів, що в свою чергу може сприяти зростанню довіри до пенсійної системи в цілому. Оподаткування пенсійних виплат учасників 3-го рівня недержавного пенсійного забезпечення розкрито в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Оподаткування пенсійних виплат учасників 3-го рівня недержавного пенсійного забезпечення

№ п/п	Вид пенсійної виплати	База оподаткування	Ставка податку
1	Пенсійна виплата на визначений строк	60% суми виплати періодичної	19,5%: 18% (податок на доходи фізичних осіб) + 1,5% (військовий збір)
2	Одноразова виплата	100% суми виплати одноразової	
3	Одноразова виплата спадкоємцю	100% суми виплати одноразової	За правилами оподаткування спадщини

**Джерело: складено на основі [13]*

Значний ріст виплат на визначений строк на 23% свідчить про зміну структури пенсійних програм, що може включати збільшення кількості бенефіціарів або підвищення розміру пенсійних виплат цієї категорії. Це може бути відповіддю на зростаючі потреби пенсіонерів або як частина реформ, спрямованих на покращення умов життя старшого покоління. Пенсійні виплати на визначений строк часто асоціюються з пенсійними програмами, які мають додаткове страхування або накопичувальні елементи, і таке зростання може відображати більш активне включення населення в додаткові пенсійні схеми.

Важливим фактором є і загальне збільшення обсягу пенсійних виплат, що свідчить про покращення умов фінансування пенсійної системи в Україні.

Зростання обсягів виплат демонструє не тільки підвищення розміру індивідуальних пенсій, але й можливо збільшення кількості пенсіонерів, що отримують виплати. Це ставить перед урядом завдання забезпечити сталість і надійність пенсійної системи, щоб упоратися зі зростаючим навантаженням і забезпечити належне фінансування в майбутньому.

Динаміка пенсійних виплат наведена в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Динаміка пенсійних виплат, млн. грн.

Показник	30.09.2021	31.12.2021	Станом на 31.03.2022	30.06.2022	30.09.2022	Приріст станом на 30.09.2022/ станом на 30.09.2021, (%)	Приріст (%) до 30.09.2022 від 31.12.2021	Приріст (%) до 30.09.2022 від 31.03.2022
Одноразові пенсійні виплати	694,7	711,1	721,6	730,3	745,4	7,3	4,83%	3,30%
Пенсійні виплати на визначений строк	546,1	576,1	607,7	640,2	671,5	23,0	16,57%	10,52%
Всього	1 240,8	1 287,2	1 329,3	1 370,5	1 416,9	14,2	10,09%	6,59%

** Розрахунок здійснено на підставі даних, округлених до десятинних чисел гривневого еквівалента*

Джерело: складено на основі даних ПФУ

Динаміка пенсійних виплат в Україні відображає значний зріст у різних категоріях пенсій за період з вересня 2021 року до вересня 2022 року. Зокрема, одноразові пенсійні виплати, які становили 694,7 мільйонів гривень у вересні 2021 року, до вересня 2022 року зросли до 745,4 мільйонів гривень, що відображає зростання на 7,3%. Цей приріст свідчить про збільшення обсягу коштів, що виплачуються одноразово, що може бути зумовлено як збільшенням кількості отримувачів, так і підвищенням сум виплат.

Ще більш значне зростання показали пенсійні виплати на визначений строк, які за той же період зросли з 546,1 мільйона гривень до 671,5 мільйонів гривень, що є приростом на 23%. Таке зростання вказує на більш тривалу фінансову підтримку, яка може бути пов'язана з реформами у пенсійній системі або індексацією пенсій, враховуючи інфляційні процеси в країні.

Все це свідчить про те, що пенсійна система в Україні поступово адаптується до потреб своїх учасників, хоча і потребує подальшого вдосконалення з метою забезпечення більш ефективного та стабільного пенсійного забезпечення.

2.3. Аналіз управління пенсійними активами недержавних пенсійних фондів

Аналіз управління пенсійними активами недержавних пенсійних фондів в Україні розкриває ряд складнощів та викликів, з якими стикається країна в умовах економічної трансформації та геополітичної нестабільності. Однією з ключових проблем є вплив тривалої війни та російське вторгнення 2022 року, яке значно підірвало економічну безпеку і спричинило велике відтік капіталів та інвестицій з країни.

Для успішного управління інвестиційною діяльністю недержавних пенсійних фондів критично важливо підтримувати постійний діалог з урядовими органами, аби забезпечити адекватне регуляторне середовище. Уряд має активно сприяти розвитку пенсійної системи через законодавчі ініціативи, які спрямовані на підтримку та розвиток пенсійних фондів, стимулюючи інвестиції та забезпечуючи стабільність умов їх функціонування. Така взаємодія забезпечить не тільки розвиток пенсійних інститутів, але й сприятиме загальному соціально-економічному розвитку країни. Це створило додаткові ризики для пенсійних інститутів, які змушені були адаптувати свої інвестиційні стратегії до змінених умов.

Розвиток інвестиційної діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні вимагає врахування специфіки національної економіки та викликів, які накладаються геополітичною ситуацією в країні. Повномасштабна війна і пов'язана з ним політична нестабільність впливають на інвестиційний клімат,

роблячи його більш ризикованим та непередбачуваним. В таких умовах НПФ змушені знаходити баланс між потребою забезпечити достатній рівень доходності для пенсійних накопичень та необхідністю мінімізувати ризики. Це вимагає переосмислення традиційних підходів до інвестування та впровадження більш гнучких, адаптивних стратегій, здатних адаптуватися до швидких змін в економіці. Недержавні пенсійні фонди в Україні стикаються з великим викликом у вигляді високої інфляції, яка може швидко знецінювати вартість накопичених коштів. У таких умовах ключовим аспектом є вибір інвестиційних активів, що не лише забезпечують захист від інфляції, а й пропонують адекватну віддачу. Наприклад, інвестування в нерухомість або цінні метали може бути ефективним рішенням для збереження купівельної спроможності пенсійних внесків. Також актуальним є розгляд інвестицій у зарубіжні активи, які можуть допомогти диверсифікувати інвестиційний портфель і знизити ризики, пов'язані з місцевою економікою.

Аналіз управління пенсійними активами недержавних пенсійних фондів в Україні вимагає глибокого розуміння динаміки та структури укладених пенсійних контрактів та залучених вкладників. На прикладі останніх даних, кількість вкладників юридичних осіб зменшилася на 4,8%, що свідчить про скорочення інтересу з боку юридичних осіб до пенсійних програм. Це може бути зумовлено економічною нестабільністю або недостатньою вигодою від участі у пенсійних фондах у порівнянні з іншими інвестиційними альтернативами. Натомість, кількість вкладників фізичних осіб показує зростання на 3,2%, що вказує на збереження та невелике зростання довіри з боку фізичних осіб. Загальна кількість вкладників також зросла на 3,0%, що може свідчити про ефективність зусиль пенсійних інститутів у залученні нових учасників або поліпшенні умов участі.

Кількість укладених пенсійних контрактів також відображає важливі тренди у розвитку пенсійної системи країни. Зменшення кількості контрактів з юридичними особами на 1,5% може бути пов'язане з переглядом корпоративних бюджетів і зменшенням інвестицій у пенсійні програми як спосіб оптимізації витрат в умовах економічної невизначеності. Водночас стабільність контрактів з фізичними особами-підприємцями на рівні 0,0% та зростання кількості контрактів

з фізичними особами на 3,2% демонструє, що фізичні особи продовжують бачити в пенсійних фондах надійний інструмент довгострокових інвестицій. Збільшення загальної кількості контрактів на 2,9% вказує на здатність пенсійних фондів адаптуватися до змін у законодавстві та ринкових умовах, зокрема через впровадження нових фінансових продуктів та сервісів, що сприяють залученню нових учасників.

Однак, існує потреба в постійному моніторингу ринкових тенденцій та корекції інвестиційних стратегій з метою максимізації віддачі від пенсійних активів у довгостроковій перспективі.

Динаміка кількості укладених пенсійних контрактів та кількості вкладників наведена в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Динаміка кількості укладених пенсійних контрактів та кількості вкладників

Показник	Станом на					Приріст станом на 30.09.2022/ станом на 30.09.2021 (%)	Приріст (%) до 30.09.2022 від 31.12.2021
	30.09.2021	31.12.2021	31.03.2022	30.06.2022	30.09.2022		
Кількість вкладників юридичних осіб, тис. осіб	2,1	2,0	2,0	2,0	2,0	-4,8	0,1%
Кількість вкладників фізичних осіб, тис. осіб	84,0	86,3	86,7	86,7	86,7	3,2	0,5%
Загальна кількість вкладників, тис. осіб	86,1	88,3	88,7	88,7	88,7	3,0	0,5%
Кількість укладених пенсійних контрактів з юридичними особами, тис. шт.	6,8	6,7	6,7	6,7	6,7	-1,5	0,2%
Кількість укладених пенсійних контрактів з фізичними особами-підприємцями, тис. шт.	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0%
Кількість укладених пенсійних контрактів з фізичними особами, тис. шт.	86,5	88,7	89,3	89,3	89,3	3,2	0,7%
Загальна кількість укладених пенсійних контрактів, тис. шт.	93,4	95,5	96,1	96,1	96,1	2,9	0,6%

* Розрахунок здійснено на підставі даних, округлених до десятичних чисел

Джерело: складено на основі даних ПФУ

Велика частина пенсійних активів була інвестована в державні облігації та інші низькоризикові активи, що знижує потенційну дохідність внесків, але забезпечує певний рівень захисту вкладень у часи фінансової невизначеності. Особливе значення для управління інвестиційною діяльністю пенсійних інститутів має розробка і впровадження довгострокових стратегій, здатних протистояти ризикам воєнного стану. Це включає диверсифікацію інвестиційних портфелів, з огляду на міжнародні активи і ринки, що можуть забезпечити більш стабільні та високі відсоткові виплати. За таких умов, важливим аспектом стає також зміцнення корпоративного управління і залучення висококваліфікованих спеціалістів, здатних аналізувати міжнародний досвід і застосовувати найкращі світові практики управління інвестиціями. Загальний розподіл активів Пенсійного Фонду України наведено на рисунку 2.1.

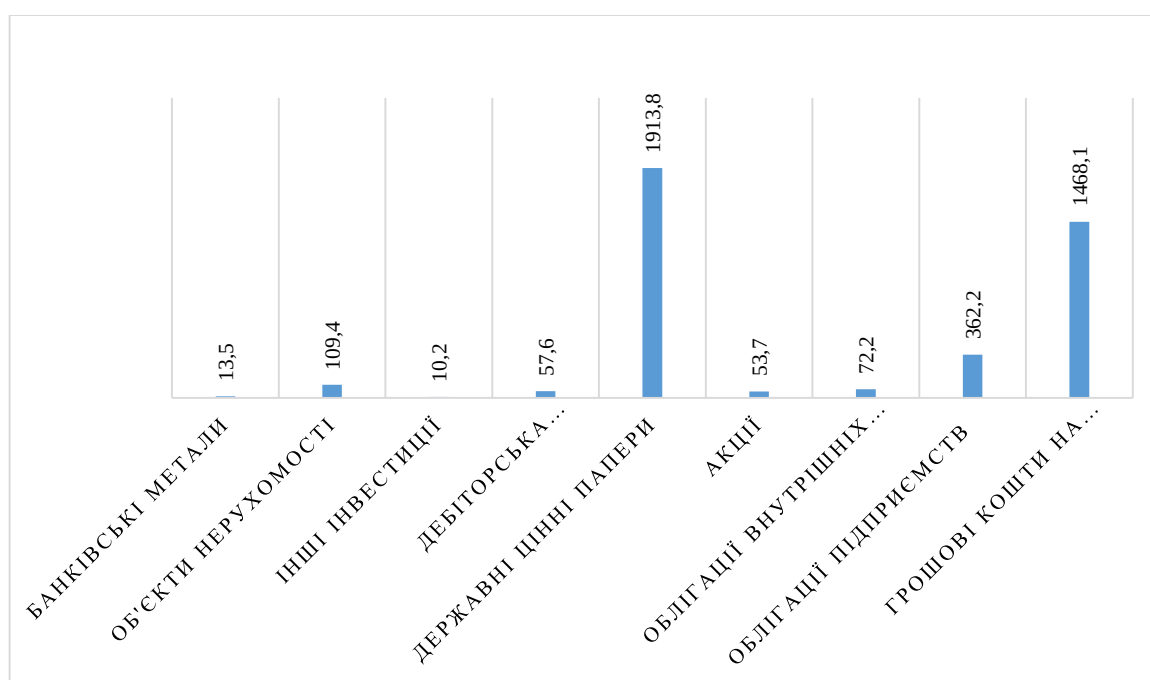

Рисунок 2.1 – Загальний розподіл активів Пенсійного Фонду України в 2023 році, млн. грн.

Джерело: складено на основі даних ПФУ

Управління інвестиційною діяльністю вимагає також інтеграції сучасних інструментів ризик-менеджменту та технологій для забезпечення прозорості і безпеки пенсійних внесків. Використання авангардних технологічних рішень може сприяти зниженню оперативних ризиків та підвищенню довіри вкладників.

Недержавні пенсійні фонди, що реалізують інноваційні підходи до інвестиційної діяльності та ризик-менеджменту, матимуть перевагу у залученні і утриманні вкладників, забезпечуючи стабільність і рости пенсійних накопичень у складних економічних умовах.

Технологічний прогрес відіграє важливу роль у модернізації недержавних пенсійних фондів. Використання інноваційних технологій, таких як блокчейн для забезпечення прозорості та безпеки транзакцій, може значно підвищити довіру вкладників. Цифровізація процесів дозволяє також оптимізувати управління активами, забезпечуючи більш ефективний моніторинг та аналітику інвестиційних портфелів. Таке новаторство не тільки покращує інвестиційні результати, але й забезпечує більш високий рівень сервісу для вкладників, сприяючи залученню нових учасників. Забезпечення правильного корпоративного управління та дотримання високих стандартів етики є невід'ємною частиною ефективного управління пенсійними активами. Українські пенсійні інститути повинні активно працювати над забезпеченням прозорості своєї діяльності, дотримуючись міжнародних стандартів ведення бізнесу та етичних норм. Такий підхід сприятиме не лише зростанню довіри з боку поточних вкладників, але й позитивно вплине на імідж пенсійних фондів як надійних та відповідальних учасників фінансового ринку.

Ще одним критичним елементом є побудова довіри між недержавними пенсійними фондами та їхніми вкладниками, що в умовах війни та економічної нестабільності стає особливо актуальним. Важливо забезпечити повну прозорість управління пенсійними активами, активно інформувати учасників про стан їхніх інвестицій та потенційні ризики. Також необхідно впроваджувати програми страхування вкладів та гарантування пенсійних виплат, що може зіграти важливу роль в залученні нових учасників і підтримці існуючих.

З метою покращення управління інвестиційною діяльністю, недержавні пенсійні фонди мають активно впроваджувати новітні технології та інноваційні інструменти. Використання автоматизованих систем управління ризиками може суттєво підвищити ефективність та безпеку інвестиційних процесів. Цифрові

інструменти дозволяють проводити глибокий аналіз ринкових умов, оптимізувати інвестиційні портфелі та краще реагувати на зміни ринкової кон'юнктури, що є особливо важливим у періоди високої волатильності.

РОЗДІЛ 3.

ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕНСІЙНИМИ АКТИВАМИ В УКРАЇНІ

3.1. Шляхи імплементації зарубіжного досвіду управління пенсійними активами

Управління пенсійними активами у розвинених країнах здійснюється з використанням передових стратегій інвестування, розроблених для забезпечення стабільного та довгострокового зростання пенсійних резервів. В США, пенсійні фонди використовують різноманітні підходи до інвестування, які включають стратегічне розподілення активів (SAA) та тактичне розподілення активів (TAA). Стратегічне розподілення активів передбачає встановлення довгострокових цілей щодо розподілу активів між різними класами, такими як акції, облігації, нерухомість та альтернативні інвестиції. Це дозволяє зменшити ризик та забезпечити стабільний дохід. Тактичне розподілення активів, навпаки, є більш гнучким підходом, що дозволяє управляючим адаптувати інвестиційний портфель до поточних ринкових умов, змінюючи пропорції активів для максимізації прибутковості в короткостроковій перспективі.

В Нідерландах пенсійні фонди відомі своїм інноваційним підходом до управління активами, який включає активне інвестування в стійкі та екологічно відповідальні проекти. Великі пенсійні фонди, такі як ABP та PFZW, активно підтримують принципи ESG (екологічні, соціальні та управлінські критерії), що впливає на їхні інвестиційні рішення. Вони вірять, що довгострокова стабільність та прибутковість можна досягти через інвестиції у компанії та проекти, які дотримуються високих стандартів сталого розвитку. Управління активами включає не лише інвестування в традиційні акції та облігації, але й активну участь у венчурному капіталі, інфраструктурних проектах та зелених технологіях. Такий

підхід не лише забезпечує диверсифікацію портфеля, але й сприяє позитивному впливу на суспільство та навколишнє середовище.

Швейцарія демонструє високий рівень професіоналізму в управлінні пенсійними активами, використовуючи комплексний підхід до розподілу активів та управління ризиками. Пенсійні фонди в Швейцарії зосереджені на збереженні капіталу та забезпеченні стабільного доходу для своїх учасників. Для досягнення цих цілей управляючі активно використовують диверсифікацію портфелів, вкладаючи кошти у різні класи активів, включаючи іноземні цінні папери, нерухомість та альтернативні інвестиції. Значну увагу приділяють управлінню валютними ризиками, оскільки інвестиції часто здійснюються на міжнародних ринках. Використання хеджування допомагає мінімізувати негативний вплив валютних коливань на дохідність портфеля [33].

У Канаді управління пенсійними активами характеризується використанням глобальних інвестиційних стратегій та активного управління портфелем. Крупні пенсійні фонди, такі як Канадський пенсійний план (CRR) та Пенсійний план вчителів Онтаріо (OTRR), широко відомі своєю експертизою у галузі міжнародних інвестицій. Їхні портфелі включають значну частку інвестицій у закордонні ринки, що дозволяє скористатися економічним зростанням та можливостями, які не доступні на внутрішньому ринку. Активне управління означає, що управляючі фондів постійно аналізують ринкові тенденції, економічні умови та потенціал окремих активів для прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень. Це включає часте коригування портфелів для максимізації прибутковості та мінімізації ризиків.

Австралія, завдяки своїй суперфандовій системі, демонструє інноваційні підходи до управління пенсійними активами, орієнтовані на максимальну прибутковість та ефективне управління ризиками. Австралійські суперфонди активно застосовують методики динамічного хеджування, що дозволяє управляти ризиками на фондовому та валютному ринках. Вони також широко використовують альтернативні інвестиції, такі як хедж-фонди, приватний капітал та інфраструктурні проекти, що допомагає досягти високих показників прибутковості. Інноваційні технології та алгоритми управління активами, зокрема

штучний інтелект та машинне навчання, дозволяють управляючим фондам ефективніше аналізувати великі обсяги даних, виявляти ринкові можливості та приймати більш точні інвестиційні рішення [32].

Управління пенсійними активами в Японії відзначається високим рівнем складності через специфіку економічного середовища, включаючи низькі відсоткові ставки та демографічні виклики. Японські пенсійні фонди, такі як Government Pension Investment Fund (GPIF), є одними з найбільших у світі і управляють трильйонами доларів активів. Основна стратегія GPIF полягає в диверсифікації інвестиційного портфеля, зокрема вкладання значних коштів у іноземні акції та облігації для досягнення більш високої дохідності порівняно з внутрішнім ринком. Використання пасивного інвестування, зокрема індексних фондів, дозволяє зменшити інвестиційні витрати та забезпечити стабільну дохідність. Дотримання принципів сталого розвитку та інвестицій у компанії з високими показниками ESG також є важливою складовою інвестиційної стратегії GPIF.

Великобританія демонструє високий рівень професіоналізму та інновацій в управлінні пенсійними активами, завдяки розвинутій інфраструктурі фінансових ринків та активній участі професійних управляючих компаній. Британські пенсійні фонди широко використовують інструменти хеджування для мінімізації валютних та ринкових ризиків, особливо у випадках інвестицій у міжнародні активи. Фонди активно застосовують стратегії мультиактивного інвестування, що включає комбінацію акцій, облігацій, нерухомості та альтернативних інвестицій, таких як приватний капітал та інфраструктурні проекти. Останніми роками спостерігається зростання інтересу до інвестицій у стійкі проекти, що відповідають ESG критеріям, що сприяє довгостроковій стабільності та зростанню активів.

У Німеччині управління пенсійними активами характеризується консервативним підходом, з акцентом на збереження капіталу та забезпечення стабільного доходу. Пенсійні фонди часто інвестують у державні облігації, високоякісні корпоративні облігації та нерухомість. Німецькі пенсійні фонди, такі як BVV, активно використовують страхування пенсійних зобов'язань для

мінімізації ризиків, пов'язаних з виплатою пенсійних коштів. Фонди також використовують диверсифікацію активів та збалансовані портфелі для зменшення ризиків, пов'язаних з коливаннями ринкових умов. Участь у міжнародних інвестиційних ринках допомагає досягти додаткового доходу та підвищити загальну ефективність управління активами.

Швеція відзначається своєю системою управління пенсійними активами, що включає автоматизовані рішення та індивідуальні інвестиційні стратегії. Шведський національний пенсійний фонд (AP фонд) застосовує активне управління, інвестуючи значні кошти в акції, облігації, нерухомість та альтернативні інвестиції. Фонди активно використовують сучасні технології, зокрема алгоритмічне інвестування та аналіз великих даних для прийняття інвестиційних рішень. Такий підхід дозволяє оптимізувати портфелі та досягти високих показників дохідності, зберігаючи при цьому низький рівень ризиків. Впровадження ESG критеріїв у інвестиційну політику є важливим елементом стратегії, що сприяє сталому розвитку та довгостроковій стабільності пенсійних активів [33].

Франція демонструє комплексний підхід до управління пенсійними активами, з акцентом на соціальну відповідальність та довгострокову стабільність. Французькі пенсійні фонди, такі як FRR (Фонд резервів для пенсій), активно інвестують у державні та корпоративні облігації, акції та нерухомість, забезпечуючи диверсифікацію портфелів. Інвестиційна політика фондів включає активне управління ризиками, зокрема використання деривативів для хеджування фінансових ризиків. Впровадження ESG критеріїв у інвестиційну стратегію є ключовим елементом, що дозволяє фондам підтримувати соціально відповідальне інвестування та сприяти стійкому економічному розвитку. Прозорість та регулярна звітність перед учасниками фонду забезпечують високий рівень довіри та ефективність управління пенсійними активами.

Стратегії управління пенсійними активами у зарубіжних країнах мають кілька спільних рис, зокрема акцент на диверсифікацію портфелів та управління

ризиками. Характеристика зарубіжного досвіду управління пенсійними активами наведена в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Зарубіжний досвід управління пенсійними активами та зміна стратегії через війну в Україні

Країна	Основні стратегії управління пенсійними активами	Реакція на війну в Україні
США	Диверсифікація активів, використання стратегічного та тактичного розподілення активів, пасивне інвестування через індексні фонди.	Перегляд інвестиційних портфелів, зменшення експозиції до ризикованих регіонів, посилення аналізу ризиків.
Нідерланди	Інвестування в стійкі та екологічно відповідальні проекти, диверсифікація активів, активне управління з використанням ESG принципів.	Зменшення інвестицій у ризиковані активи, перенаправлення коштів у більш стабільні ринки, підтримка гуманітарних ініціатив.
Швейцарія	Консервативний підхід, інвестування в державні та корпоративні облігації, нерухомість, активне управління валютними ризиками.	Перегляд стратегій управління активами, зменшення валютних ризиків, інвестування у проекти відновлення та допомоги.
Японія	Диверсифікація інвестиційного портфеля, інвестування в іноземні акції та облігації, пасивне інвестування, дотримання ESG принципів.	Зниження інвестицій у ризиковані регіони, підвищення уваги до стійкості портфелів, підтримка гуманітарних ініціатив.
Великобританія	Інструменти хеджування, мультиактивне інвестування, інвестиції у стійкі проекти, використання ESG критеріїв.	Зменшення ризиків, пов'язаних з геополітичною нестабільністю, посилення інвестицій у стійкі проекти, підтримка міжнародних ініціатив.
Німеччина	Консервативний підхід, інвестиції у державні та корпоративні облігації, нерухомість, страхування пенсійних зобов'язань.	Зниження ризиків через диверсифікацію активів, участь у міжнародних інвестиційних ринках, підтримка проектів відновлення.
Швеція	Активне управління, інвестиції в акції, облігації, нерухомість та альтернативні активи.	Коригування портфелів для зменшення ризиків, підтримка стійких проектів, співпраця з міжнародними організаціями.
Франція	Активне управління ризиками, інвестиції в державні та корпоративні облігації, акції та нерухомість, впровадження ESG критеріїв.	Посилення уваги до соціально відповідального інвестування, підтримка гуманітарних та відновлювальних проектів, міжнародна співпраця.

Джерело: складено автором

Вплив війни в Україні на міжнародні фінансові ринки та економічну стабільність змусив зарубіжні країни адаптувати свої стратегії управління пенсійними активами. Пенсійні фонди почали переглядати свої інвестиційні портфелі, зосереджуючись на зменшенні ризиків, пов'язаних з геополітичними нестабільностями. Інвестори зменшують експозицію до активів у регіонах з високим ризиком та підвищеною волатильністю, перенаправляючи кошти у більш стабільні та передбачувані ринки. Управління ризиками є ключовим елементом, зокрема використання хеджування для захисту від валютних коливань та ринкових потрясінь. Пенсійні фонди також активно впроваджують ESG критерії у свої інвестиційні стратегії, спрямовуючи кошти в стійкі та соціально відповідальні проекти, що сприяє довгостроковій стабільності та позитивному впливу на суспільство та навколишнє середовище. Диверсифікація активів включає інвестиції в різні класи активів, такі як акції, облігації, нерухомість та альтернативні інвестиції, що дозволяє мінімізувати ризики та забезпечити стабільний дохід.

Впровадження нових методів аналізу ризиків та прогнозування дозволяє управляючим компаніям швидше реагувати на змінні умови та коригувати свої інвестиційні стратегії для захисту пенсійних резервів. Реакція міжнародних пенсійних фондів на війну в Україні також включає посилення уваги до інвестицій в проекти, що сприяють гуманітарній допомозі та відновленню постраждалих регіонів. Багато пенсійних фондів використовують свої фінансові ресурси для підтримки ініціатив, спрямованих на допомогу біженцям та відбудову інфраструктури. Інвестиції у соціально відповідальні проекти та компанії, що сприяють стійкому розвитку, є частиною ширшої стратегії ESG, що дозволяє поєднувати фінансові цілі з етичними та соціальними стандартами [25].

Такий підхід допомагає зменшити негативні наслідки повномасштабної війни та сприяє довгостроковій стабільності та розвитку регіонів, які зазнали впливу військових дій. Недержавні пенсійні фонди співпрацюють з міжнародними організаціями та урядами для координації дій та обміну досвідом у сфері управління активами під час кризи. Спільні ініціативи спрямовані на розробку нових підходів до інвестування в умовах геополітичної нестабільності, включаючи

створення спеціальних фондів для інвестування у відбудову та підтримку постраждалих економік. Така координація дозволяє використовувати найкращі практики управління ризиками та інвестицій, забезпечуючи стабільність пенсійних систем у всьому світі. Спільні зусилля зумовлюють формування більш стійких та адаптивних стратегій управління пенсійними активами, що враховують поточні виклики та ризики.

Імплементація зарубіжного досвіду управління пенсійними активами в Україні може розпочатися з адаптації стратегій диверсифікації інвестиційних портфелів. Досвід США, Нідерландів та Швейцарії показує, що розподіл активів між різними класами, такими як акції, облігації, нерухомість та альтернативні інвестиції, дозволяє мінімізувати ризики та забезпечити стабільний дохід. Українські недержавні пенсійні фонди можуть використовувати цей підхід для зменшення впливу ринкових коливань та забезпечення довгострокової стабільності своїх портфелів. Інвестування у міжнародні фінансові інструменти, зокрема у державні облігації розвинених країн, може стати важливим кроком у цьому напрямку, забезпечуючи стабільний дохід і знижуючи ризики, пов'язані з економічною нестабільністю всередині країни. Використання ESG критеріїв у інвестиційних стратегіях може сприяти стійкому розвитку та підвищенню довіри до пенсійних фондів.

Зарубіжний досвід показує, що інвестування у проекти з високими екологічними, соціальними та управлінськими стандартами сприяє не лише фінансовій прибутковості, а й позитивному впливу на суспільство та навколишнє середовище. Українські пенсійні фонди можуть прийняти цей підхід, впроваджуючи ESG критерії у свої інвестиційні стратегії, що сприятиме залученню інвестицій та підтримці стійкого розвитку країни. Це також може допомогти знизити ризики, пов'язані з регуляторними змінами та вимогами інвесторів, які дедалі частіше вимагають відповідального підходу до інвестування. Розширення використання сучасних технологій та алгоритмічного інвестування може значно підвищити ефективність управління пенсійними активами в Україні.

Використання великих даних дозволяє управляючим компаніям швидше та точніше аналізувати ринкові тенденції, виявляти інвестиційні можливості та приймати обґрунтовані рішення. Досвід Австралії та Швеції демонструє успішність цього підходу. Українські недержавні пенсійні фонди можуть інтегрувати такі технології у свої процеси, що підвищить їхню конкурентоспроможність та ефективність управління активами, забезпечуючи при цьому більш стабільний дохід для учасників. Адаптація міжнародних стандартів та практик управління ризиками є важливим кроком для підвищення стабільності українських пенсійних фондів.

Використання хеджування, страхування ризиків та інших інструментів управління ризиками, які активно застосовуються в США, Великобританії та Німеччині, дозволяє зменшити вплив ринкових коливань та геополітичних нестабільностей. Українські пенсійні фонди можуть впровадити ці практики, що сприятиме захисту активів та забезпеченню стабільного доходу. Навчання персоналу сучасним методам управління ризиками та підвищення їх кваліфікації може значно покращити загальну ефективність управління активами. Підвищення прозорості та звітності перед учасниками пенсійних фондів є важливим аспектом імплементації зарубіжного досвіду [32].

Практики, що застосовуються у Швеції, Франції та Канаді, включають регулярну звітність, відкритість інформації про інвестиційні стратегії та результати діяльності фондів. Це підвищує довіру учасників до пенсійних фондів та сприяє більш ефективному залученню нових учасників. В Україні недержавні пенсійні фонди можуть запровадити подібні практики, що дозволить підвищити прозорість та забезпечити більшу довіру з боку громадян. Впровадження регулярної комунікації з учасниками, використання цифрових платформ для доступу до інформації про пенсійні накопичення та інвестиції сприятиме підвищенню рівня фінансової грамотності населення.

Отже, імплементація зарубіжного досвіду управління пенсійними активами в Україні має великий потенціал для підвищення ефективності та стабільності пенсійних фондів. Використання диверсифікації, впровадження ESG критеріїв,

застосування сучасних технологій, адаптація міжнародних стандартів управління ризиками та підвищення прозорості значно покращить ситуацію на пенсійному ринку України. Відповідні заходи сприятимуть забезпеченню стабільного доходу для учасників недержавних пенсійних фондів та підвищенню довіри до пенсійної системи, що є критично важливим у контексті економічних та геополітичних викликів.

3.2. Роль цифрових технологій в управлінні пенсійними активами

Використання цифрових технологій в управлінні пенсійними активами в умовах війни є критично важливим з кількох причин. Цифрові технології забезпечують безперебійний доступ до інформації та можливість управління активами з будь-якої точки світу. В умовах війни, коли фізична інфраструктура може бути пошкоджена або знищена, можливість дистанційного управління активами стає незамінною. Онлайн платформи дозволяють управляючим компаніям та учасникам пенсійних фондів отримувати актуальні дані, приймати рішення та здійснювати операції незалежно від місця перебування.

Інноваційні технології підвищують ефективність і швидкість реагування на ринкові зміни. В умовах війни фінансові ринки можуть бути нестабільними, що вимагає швидкої адаптації інвестиційних стратегій. Аналітичні інструменти, що базуються на великих даних та машинному навчанні, дозволяють управляючим компаніям швидко аналізувати ринкові умови, прогнозувати зміни та оптимізувати портфелі активів. Це забезпечує більш ефективне управління ризиками та збереження капіталу учасників пенсійних фондів.

Блокчейн-технології забезпечують високий рівень безпеки та прозорості фінансових операцій. Під час війни, коли зростає ризик кібератак та шахрайства, надійність системи є особливо важливою. Блокчейн дозволяє створити незмінний реєстр транзакцій, що унеможливорює маніпуляції та підробку даних. Смарт-

контракти автоматизують виконання умов угод, що знижує ризик людських помилок та шахрайства. Використання таких технологій забезпечує довіру до системи управління пенсійними активами навіть у найскладніших умовах.

Цифрові платформи та мобільні додатки забезпечують прозорість та підвищують довіру учасників до пенсійної системи. В умовах війни важливо підтримувати комунікацію з учасниками пенсійних фондів, надаючи їм актуальну інформацію про стан їхніх рахунків та інвестицій. Цифрові платформи дозволяють учасникам в режимі реального часу відстежувати свої накопичення, отримувати консультації та рекомендації щодо інвестування. Така прозорість сприяє підвищенню довіри до пенсійних фондів та забезпечує стабільність системи навіть у кризові часи.

Цифрові технології сприяють зниженню операційних витрат та підвищенню ефективності управління активами. Автоматизація процесів, зокрема обробка даних, управління транзакціями та звітність, дозволяє значно знизити витрати на адміністративні та операційні процеси. В умовах війни, коли ресурси можуть бути обмежені, оптимізація витрат стає критично важливою для збереження стабільності пенсійних фондів. Використання цифрових технологій допомагає досягти цієї мети, забезпечуючи ефективне та раціональне використання ресурсів. В умовах війни використання цифрових технологій в управлінні пенсійними активами не лише забезпечує безперебійність та надійність процесів, а й підвищує ефективність управління, прозорість та довіру з боку учасників. Інтеграція сучасних технологій, таких як великі дані, штучний інтелект, блокчейн та цифрові платформи, створює нові можливості для розвитку пенсійної системи України, допомагає долати виклики, пов'язані з кризовими умовами, та забезпечує стабільність і безпеку пенсійних накопичень у довгостроковій перспективі.

Цифрові технології істотно трансформують сферу управління пенсійними активами, пропонуючи нові можливості для підвищення ефективності, точності та прозорості процесів. Однією з ключових переваг цифровізації є здатність до швидкого та точного аналізу великих обсягів даних. Це дозволяє недержавним пенсійним фондам краще розуміти ризики, властивості портфеля і поведінку

інвесторів. За допомогою алгоритмів машинного навчання можливо прогнозувати тренди ринку та оптимізувати інвестиційні стратегії, що призводить до кращого управління активами і потенційно більших виплат для пенсіонерів. Значущим аспектом цифрових технологій є їх роль у поліпшенні обслуговування клієнтів. Цифрові платформи дозволяють пенсіонерам легко отримувати доступ до інформації про стан своїх пенсійних накопичень, здійснювати необхідні операції та комунікувати з менеджерами без необхідності відвідувати офіс. Це не тільки збільшує задоволеність клієнтів, але й значно знижує витрати на обслуговування. Окрім того, інтеграція інтерактивних інструментів, таких як чат-боти та віртуальні помічники, може надати пенсіонерам додаткову підтримку та полегшити розуміння складних інвестиційних концепцій [25].

Важливе застосування цифрових технологій у сфері пенсійних активів — це підвищення рівня безпеки. З розвитком кіберзагроз, захист інформації стає критично важливим. Блокчейн-технології можуть забезпечити високий рівень захисту даних завдяки своїй децентралізованій та незмінній природі. Використання блокчейну може допомогти уникнути шахрайства і зловживань з пенсійними коштами, а також забезпечити повну прозорість усіх транзакцій. Фактором цифровізації полягає в автоматизації та оптимізації управлінських процесів у пенсійних фондах.

Автоматизація рутинних операцій, таких як обробка внесків, розрахунок пенсій та генерація звітів, може значно знизити витрати та збільшити оперативність реагування на запити клієнтів. Це також дозволяє звільнити ресурси для більш складних завдань, таких як стратегічне планування та аналіз ризиків, де потрібне людське втручання. Цифрові технології сприяють глобалізації та інтеграції пенсійних ринків. Вони дозволяють пенсійним фондам легше взаємодіяти з міжнародними партнерами, інвестувати в зарубіжні активи та використовувати глобальні інвестиційні можливості. Це може бути особливо важливо для країн з обмеженими внутрішніми ресурсами або нестабільними економіками, де зовнішні інвестиції можуть допомогти забезпечити стабільність і ріст пенсійних активів.

Використання цифрових інструментів в управлінні пенсійним активами також вивчалось щодо їхнього впливу на планування виходу на пенсію та пенсійну систему в цілому. Дослідження показали, що зростання пенсій та витрат на охорону здоров'я та старіння робочої сили вплинули на пенсійне планування в усьому світі. Нестабільність ринків капіталу, зростання витрат на медичне обслуговування та низькі норми заощаджень зробили найбільш актуальним питанням розвитку цифрових технологій [18]. Застосування цифрових технологій для управління пенсійними активами в Україні наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Застосування цифрових технологій в Україні для управління пенсійними активами

Технологія	Значення	Застосування в Україні
Блокчейн	Технологія розподіленого реєстру, яка забезпечує високу безпеку та незмінність даних.	Використовується для захисту транзакцій, зберігання даних про внески та виплати пенсій, забезпечення прозорості відносин між пенсійними фондами та їх учасниками.
Великі Дані	Галузь Big Data, що використовує алгоритми для аналізу даних та передбачення тенденцій.	Прогнозування трендів ринку для оптимізації інвестиційних портфелів, автоматизація процесу розрахунку пенсій.
Автоматизовані системи	Системи, що автоматизують повторювані задачі і процеси.	Автоматизація обробки внесків та виплат, управління клієнтськими запитами та підтримка.
Цифрові платформи	Інтернет-платформи для взаємодії з клієнтами.	Надання доступу до інформації про пенсійні рахунки онлайн, можливість здійснювати зміни в інвестиційних планах та відслідковувати виплати в режимі реального часу.
Кібербезпека	Захист інформаційних систем від цифрових атак.	Захист даних від несанкціонованого доступу, шахрайства та кібератак, особливо важливо для систем, що зберігають фінансову інформацію.

Джерело: складено автором

Крім того, цифровізація була визнана фактором, який може підвищити конкурентоспроможність країн і галузей. Процес цифрової трансформації вимагає від компаній адаптації та зосередження на таких сферах, як клієнти, бізнес-моделі, нові технології, гнучкі методи та інновації. Цифровізація може надати нові можливості для малих і середніх підприємств (МСП) шляхом вдосконалення всього ланцюжка створення вартості, підвищення якості, гнучкості та продуктивності.

Вплив цифрової трансформації в промисловому секторі широко вивчався. Цифрові технології, такі як Industry 4.0, Smart Manufacturing і Digital Manufacturing, були визначені як провідні концепції, які формують стратегії цифрової модернізації у виробничих секторах. Трансформація та модернізація промислових структур через цифровізацію мають далекосяжні впливи на економічне зростання та можуть змінити соціально-економічну форму.

Запровадження цифрових систем може підвищити прозорість і підзвітність у пенсійному секторі. Цифрові платформи можуть надавати пенсіонерам доступ у режимі реального часу до інформації щодо їхніх пенсійних рахунків, ефективності фонду та інвестиційних стратегій.

Така прозорість зміцнює довіру та гарантує, що недержавні пенсійні фонди працюють в найкращих інтересах своїх бенефіціарів. Інтеграція цифрових систем у пенсійний сектор також відкриває можливості для інновацій і використання технологій для покращення інклюзивного фінансування та захисту споживачів.

Проблеми цифровізації недержавних пенсійних фондів включають проблеми з безпекою даних і конфіденційністю, опір змінам як з боку бенефіціарів, так і спонсорів, потребу в надійній інфраструктурі та підключенні, а також потенційні технологічні бар'єри та нерівність, які позбавлять певні верстви населення доступу до цифрових пенсійних послуг [32].

Одним із рішень для усунення дефіциту фінансування є залучення небанківських фінансових установ, таких як страхові компанії та недержавні пенсійні фонди, до довгострокових екологічних інвестицій. Ці установи можуть забезпечити необхідне довгострокове фінансування інфраструктурних проектів, у тому числі великомасштабних проектів у сфері відновлюваної енергетики.

Спільні зусилля державного та приватного секторів можуть значно прискорити цифрову трансформацію індустрії пенсійних фондів. Завдяки об'єднанню ресурсів, досвіду та передового досвіду ДПП може призвести до створення інноваційних цифрових рішень, адаптованих до конкретних потреб пенсійної системи кожної країни. Однак запровадження цих цифрових інструментів і платформ потребує паралельних інвестицій у цифрову грамотність.

Зацікавлені сторони повинні відстоювати програми, які підвищують цифрову грамотність як серед адміністраторів пенсійних фондів, так і серед пенсіонерів. Інформаційні ініціативи, які роз'яснюють переваги цифрових пенсійних послуг, розвіюють поширені міфи та вирішують загальні проблеми, можуть забезпечити ширше та з більшим ентузіазмом прийняття цих цифрових інструментів.

Незважаючи на те, що найкращі світові практики пропонують цінну інформацію, зацікавленим сторонам необхідно адаптувати їх до місцевих умов. Кожен регіон має свої унікальні соціально-економічні, культурні та інфраструктурні реалії, і цифрові стратегії мають бути адаптовані з урахуванням цих нюансів. Це забезпечує не тільки ефективність рішень, але й їх актуальність для цільової аудиторії. Оскільки цифровий ландшафт постійно розвивається, мають існувати механізми постійного моніторингу та оцінки цифрових ініціатив. Ця здатність до адаптації гарантує, що стратегії залишаються актуальними та ефективними для досягнення бажаних результатів.

Прозорість і підзвітність повинні бути в авангарді цифрових пенсійних послуг. Розробляючи платформи, які пропонують чітке розуміння діяльності пенсійних фондів, і підтримуючи відкриті канали зв'язку, зацікавлені сторони можуть сприяти довірі та впевненості серед пенсіонерів та широкої громадськості. Крім того, неможливо переоцінити важливість постійного навчання. Адміністратори пенсійних фондів повинні регулярно отримувати інформацію про останні цифрові тенденції, інструменти та найкращі практики, гарантуючи, що вони залишаються готовими для ефективного управління цифровими платформами.

Так само співпраця з глобальними технологічними компаніями в Україні може сприяти розробці інноваційних рішень у пенсійному секторі. Досвід і технологічний прогрес світових технологічних компаній можуть допомогти вирішити такі проблеми, як керування даними, оцифрування та персоналізовані послуги. Співпраця може призвести до розробки індивідуальних цифрових платформ, мобільних додатків і онлайн-сервісів, які покращують доступність, прозорість і ефективність пенсійної системи України.

Співпраця з глобальними технологічними компаніями відкриває можливості для індивідуальних рішень в управлінні пенсійними активами. Використання цифрових технологій в управлінні пенсійними активами в умовах війни є ключовим фактором, що забезпечує стабільність, ефективність та безпеку пенсійної системи. Цифрові інструменти дозволяють управляючим компаніям оперативно адаптуватися до змінних ринкових умов, що є критично важливим у періоди економічної та політичної нестабільності. Аналітичні платформи на основі великих даних та штучного інтелекту забезпечують швидкий і точний аналіз ринкових тенденцій, допомагаючи приймати обґрунтовані інвестиційні рішення. Блокчейн-технології надають високий рівень захисту від кібератак та шахрайства, створюючи прозорий і надійний реєстр фінансових операцій. Це сприяє збереженню капіталу учасників пенсійних фондів та підвищенню довіри до фінансових інститутів у найскладніших умовах.

Цифрові платформи та мобільні додатки забезпечують безперервну комунікацію з учасниками пенсійних фондів, надаючи їм можливість відстежувати стан своїх накопичень у режимі реального часу та отримувати своєчасні консультації. Це підвищує рівень прозорості та сприяє зміцненню довіри до пенсійної системи. Автоматизація процесів управління активами дозволяє значно знизити операційні витрати, що є особливо важливим в умовах обмежених ресурсів під час війни. Інтеграція цифрових технологій у пенсійну систему України створює умови для ефективного та стабільного управління активами, забезпечуючи фінансову безпеку громадян у довгостроковій перспективі. Цей підхід не лише допомагає долати поточні виклики, але й закладає фундамент для подальшого розвитку та зміцнення пенсійної системи у післявоєнний період.

ВИСНОВКИ

Таким чином, на основі проведеного дослідження можна зробити висновки відповідно до поставлених завдань:

Пенсійне забезпечення є критично важливою складовою соціальної політики будь-якої країни, що забезпечує фінансову підтримку громадянам у їх постпрацевому віці. Воно включає накопичення коштів протягом трудової діяльності особи та їхнє використання після завершення робочого життя. Управління пенсійними активами передбачає їх ефективне інвестування з метою забезпечення достатнього рівня доходу для виплат пенсіонерам, що включає в себе ризик-менеджмент, активне розподілення активів і відстеження їхньої вартості в реальному часі. Процес управління також має забезпечити відповідність до державних регуляцій та законодавчих вимог, щоб гарантувати права вкладників і забезпечити фінансову стабільність системи в довгостроковій перспективі.

Регулювання пенсійних активів у різних країнах залежить від національних особливостей їхніх пенсійних систем, які можуть бути державними, корпоративними або приватними. Законодавство встановлює правила формування, управління та використання пенсійних накопичень, включаючи вимоги до фінансової прозорості, мінімальних внесків, виплат та інвестиційних стратегій. Це також передбачає механізми захисту прав вкладників та моніторингу пенсійних фондів державними органами, щоб запобігти шахрайству та зловживанням у сфері пенсійних накопичень. В Україні, наприклад, діяльність пенсійних фондів регулюється з метою забезпечення їхньої стабільності, особливо в контексті економічних та політичних викликів, з якими країна стикається.

В Україні недержавні пенсійні фонди функціонують як частина багаторівневої системи пенсійного забезпечення, яка включає державне пенсійне страхування та накопичувальні пенсійні програми. Управління пенсійними фондами здійснюється через професійних управителів, які інвестують зібрані кошти в різні активи з метою максимізації доходів і забезпечення довгострокової

стабільності. Однак, сектор зіткнувся з рядом викликів, включаючи недостатню участь населення, обмежену диверсифікацію інвестиційних портфелів і вплив економічної нестабільності на інвестиційні доходи. Також важливим є розробка і впровадження регулятивних заходів, що підвищують прозорість та ефективність управління цими фондами. Управління пенсійними активами в Україні має певні специфічні виклики, зумовлені загальною економічною ситуацією і політичною нестабільністю в країні. Недержавні пенсійні фонди стикаються з високим рівнем інфляції, коливанням валютного курсу та обмеженим вибором ефективних інвестиційних можливостей. Водночас, існують позитивні зрушення, такі як поступове зростання обізнаності населення про важливість накопичувального пенсійного забезпечення та збільшення кількості учасників пенсійних фондів. У майбутньому успіх управління пенсійними активами буде значною мірою залежати від здатності адаптуватися до змін у законодавстві, зокрема у відповідності до європейських стандартів та практик.

Управління пенсійними активами недержавних пенсійних фондів в Україні потребує інноваційного підходу та впровадження сучасних фінансових інструментів. Недержавні пенсійні фонди мають зосередити свої зусилля на розширенні інвестиційного портфеля, включаючи альтернативні активи та іноземні інвестиції, щоб знизити ризики і підвищити потенційну дохідність. Використання передових технологій може значно покращити аналітичні можливості, дозволяючи краще реагувати на ринкові зміни та оптимізувати управління активами. Також важливою є розбудова регулятивної рамки, яка б забезпечила високий рівень прозорості та захисту прав вкладників.

Урахування зарубіжного досвіду може значно сприяти удосконаленню української пенсійної системи. Приклади з Нідерландів, Данії чи Канади показують, як ефективне використання корпоративних пенсійних програм, гнучкість управління активами та високий рівень участі працівників можуть забезпечити високу ефективність пенсійних систем. Імплементация таких практик в Україні вимагатиме адаптації під місцеві умови, але основні принципи

залишаються актуальними: розширення накопичувальних програм, залучення приватного сектору, та забезпечення гнучкості управління пенсійними активами.

Цифрові технології відіграють революційну роль в управлінні пенсійними активами, забезпечуючи автоматизацію, підвищену безпеку, та кращий доступ до інформації для учасників фондів. В Україні використання таких технологій може допомогти підвищити ефективність пенсійних фондів, зменшити витрати на обслуговування, та підвищити довіру до системи пенсійного забезпечення. Впровадження інновацій, таких як блокчейн для безпечного ведення реєстрі з метою оптимізації інвестиційних стратегій, та розробка мобільних додатків для користувачів, можуть забезпечити новий рівень взаємодії між пенсійними фондами та їх учасниками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 № 1057-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>.
2. Бурденюк С. В. Перспективи розвитку накопичувального пенсійного забезпечення в Україні. С. В. Бурденюк. Інноваційна економіка. 2020. № 5-6. С. 142–147. DOI: 10.37332/2309-1533.2020.5-6.18
3. Бойко О. Пенсійна реформа: як будуть виплачувати та індексувати пенсії в Україні. 2023. URL: <https://suspihne.media/369610-nakopichuvalna-pensia-ta-indeksacia-socialnih-viplat-so-vidomo/>
4. Виговська В. Сучасні проблеми розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні. Проблеми і перспективи економіки та управління. Фінансові ресурси: проблеми формування та використання. 2020. № 4 (24). С. 170–178.
5. Гуменюк В. Є. Адміністративно-правові засади публічного управління у сфері пенсійного забезпечення в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2021. 22 с.
6. Дзямулич М., Чиж Н. Особливості функціонування системи недержавних страхових пенсійних фондів в Україні. Економічний форум. 2020. № 1. С. 135–140. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2020-1-19>.
7. Дробот Я., Резніченко Н. Проблеми та напрямки реформування пенсійної системи в Україні. Фінансовий простір. 2016. № 1. С. 63–66.
8. Діденко Л. В., Головенко І. П. Система недержавного пенсійного забезпечення і розвиток фінансового посередництва в Україні. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2016. № 1. С. 30–44.
9. Зеленко Н. М. Аналіз ринку недержавного пенсійного страхування в Україні: соціально-економічний вимір. Н. М. Зеленко, В. А. Зеленко. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. Львів.

Видавництво Львівської політехніки, 2019. Том 1. № 2. С. 126–134.
doi.org/10.23939/smeu2019.02.126

10. Кириленко О., Сидорчук А. Недержавні пенсійні фонди на фінансовому ринку: світовий досвід та реалії України. Світ фінансів. 2005. Вип. 3-4. С. 131–142.

11. Козак Г. І. Недержавні пенсійні фонди: зарубіжний досвід та уроки для України. Економіка. Фінанси. Право. 2014. № 5. С. 24–28.

12. Криклій В. А. Зарубіжний досвід функціонування недержавних пенсійних фондів та можливості його застосування в Україні. Економічний часопис – XXI. 2013. № 1-2(2). С. 34–37.

13. Ткаченко, Н. В. Вектори розвитку інвестиційної діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2021. с. 200–206.

14. Ішук А. М. Публічно-управлінські функції у системі пенсійного забезпечення: поняття та види. Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління. № 5(17). С. 152-160. URL: <https://doi.org/10.32689/2-160>.

15. Козак Т. Тенденції розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні. Теорія та практика публічного управління та адміністрування у XXI сторіччі: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ, 2019. С. 123–125.

16. Лояк Л. Пенсійне забезпечення в Україні: сучасні реалії та Європейський досвід. Науковий вісник ІФНТУНГ. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості. 2018. № 2 (18). С. 34–42.

17. Марич М., Шупер А. Перспективи розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні. Економіка та суспільство. 2021. № 31. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-16>.

18. Островецький В. І. Обґрунтування напрямів удосконалення організаційно-правових умов функціонування пенсійної системи України / В. І. Островецький. – 2017. №3 (49).

19. Пархоменко М., Моїсєєнко Л. Сучасний стан пенсійної системи в Україні. Прикарпатський юридичний вісник. 2021. № 5. С. 70–74. DOI: <https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i5.934>.
20. Приймак І., Вишивана Б. Недержавне пенсійне забезпечення в системі соціального захисту населення. Світ фінансів. 2019. № 3 (60). С. 121–138. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.55-31>.
21. Сташкевич Н., Красільнікова К. Перспективи впровадження накопичувального рівня пенсійної системи України. Вісник соціально-економічних досліджень. 2018. № 2. С. 223–231.
22. Третяк Д. Суперечності розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні. Економіка. 2014. № 1. С. 89–93.
23. Штепенко К. П., Деркаченко А. В. Аналіз діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні. Молодий вчений. 2016. № 12. С. 1006–1010.
24. Фисун І. В. Фактори розвитку недержавного пенсійного страхування в Україні: математичне обґрунтування / І. В. Фисун, Л. М. Яремченко, О. В. Яріш // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. – 2017. – Вип. 24(2). – С. 109–113.
25. Чеберяко О., Бикова В. Моделі пенсійного забезпечення: зарубіжна та вітчизняна практика. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2020. № 5(212). С. 43–51.
26. Овчаренко Г. Накопичувальна пенсійна система: немає сенсу чекати на кращі часи. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/11/693709>.
27. Прищепа Я., Матвіїшина Г. Накопичувальні пенсії: у Мінсоцполітики розповіли, що передбачає пенсійна реформа. 2023. URL: <https://suspilne.media/356294-nakopichuvalni-pensii-u-minsocpolitiki-rozpovili-soperedbacaie-pensijna-reforma>.
28. НКЦПФР. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/en/news/insights/#tab-5>.

29. Українська асоціація інвестиційного бізнесу. Щомісячний огляд діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні. URL: <https://www.uaib.com.ua/en/analituaib/npf-month>.

30. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 31.12.2018 / Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/NPF/NPF_IV_kv%202018.pdf.

31. Insurance companies and pension funds as institutional investors: global investment pattern. URL: <http://www.oecd.org/daf/fin/private-pensions/globalpensionstatistics.htm>.

32. Finnish Centre for Pensions. Average Pensions in Europe. URL: <https://www.etk.fi/en/work-and-pensionsabroad/international-comparisons/pensioners-income-level-internationally/average-pensions-in-europe>.

33. Folger J. Best Countries for Pensions and Retirement. Investopedia. 2021. URL: <https://www.investopedia.com/articles/personal-finance/042914/top-pension-systems-world.asp>.

34. Life Expectancy. World Data Info. URL: <https://www.worlddata.info/life-expectancy.php>.

35. OECD. Pension at a Glance 2021. OECD and G20 Indicators. 2021. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/ca401ebd-en.pdf?expires=1679248466&id=id&accname=guest&checksum=BDE35D229E9DA17C955BBD2797675233>.

36. OECD. Pension Markets in Focus 2022. 2023. URL: <https://www.oecd.org/finance/pensionmarketsinfocus.htm>.

37. Retirement Age Men. Trading Economics. URL: <https://tradingeconomics.com/country-list/retirement-age-men>.

38. SWFI. Top 100 Largest Corporate Pension Rankings by Total Assets. URL: <https://www.swfinstitute.org/fund-rankings/corporate-pension>

39. Whitehouse, E. Earnings Related Schemes: Design, Options and Experience. 2014. URL:

https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/Event/pensions/3.%20Whitehouse_Basic%20pensionomics%20v5.pdf.

ДОДАТКИ

Додаток А.

Динаміка структури витрат, що відшкодовуються, за рахунок пенсійних актив, млн. грн

Витрати	Станом на 31.12.2021		Станом на 31.03.2022		Станом на 30.06.2022	
	Сума витрат	Питома вага, (%)	Сума витрат	Питома вага, (%)	Сума витрат	Питома вага, (%)
Винагорода за надання послуг з адміністрування НПФ	165,5	31,3	172,4	31,4	178,9	31,6
Винагорода за надання послуг з управління активами НПФ	289,7	54,8	299,6	54,7	309,4	54,6
Оплата послуг зберігача	33,0	6,3	34,4	6,3	35,8	6,3
Оплата послуг з проведення планових аудиторських перевірок НПФ	10,7	2,0	11,5	2,1	11,9	2,1
Оплата послуг, пов'язаних із здійсненням операцій з пенсійними активами, які надаються третіми особами	6,4	1,2	6,6	1,2	6,7	1,2
Оплата інших послуг, надання яких передбачено чинним законодавством з недержавного пенсійного забезпечення	23,4	4,4	23,6	4,3	23,7	4,2
Загальна сума витрат, що відшкодовані за рахунок пенсійних активів	528,7	100,0	548,1	100,0	566,4	100,0